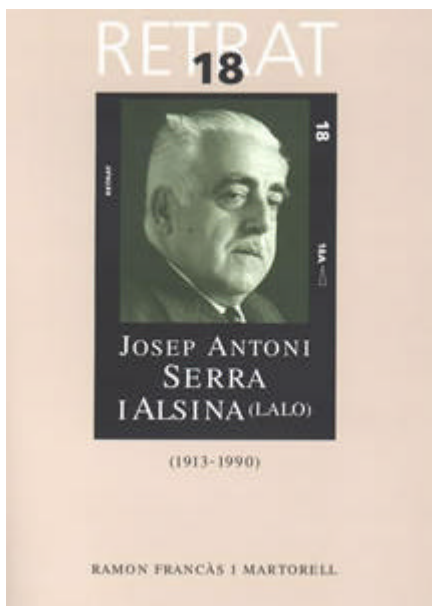

RETRAT N. 18
JOSEP ANTONI SERRA ALSINA (LALO)
(1913-1990)
Ramón Francàs i Martorell

PRESENTACIÓ

Aquest és el retrat d'un home que va adquirir rellevància en els temps grisos de la postguerra a través d'un programa de ràdio, d'un personatge de ficció, a través d'una notable capacitat emprenedora i organitzadora en un època on aquestes qualitats eren gairebé maleïdes. Parlar d'en Josep Serra i Alsina és també parlar d'en Lalo, d'EAJ 35 Radio Villanueva, de les campanyes de beneficència, de l'Hospital de Sant Antoni Abat i de mil i una anècdotes que reflecteixen la seva personalitat.

Ramon Francàs, fidel a la seva professió, ha elaborat un retrat atípic, extens, molt proper al gènere del reportatge, consultant nombroses fonts i amb un estil periodístic amable i fonamentat.

És també un retrat d'un temps on la comunicació de masses era controlada permanentment i obsessiva pel filtre de la censura, on la llengua catalana patia la més ferotge de les repressions i on les paraules d'un nen de ficció podien provocar la suspensió temporal d'un programa de ràdio.

Per si algú ha oblidat o simplement no sap ni coneix aquest text, pot ser un bon exemple del que va ser un període fosc i de com algunes persones van poder mantenir vives algunes espurnes contra corrent.

Sixte Moral i Reixach
Alcalde de Vilanova i la Geltrú

Abril de 2002

JOSEP ANTONI SERRA ALSINA i el seu inseparable LALO

∨ Temps de gana w

Eren temps de gana i de penúries, anys d'estraperlo. No hi havia televisió i la ràdio era una de les poques distraccions en aquella Vilanova i la Geltrú de postguerra on molts dies no sabien com fer-s'ho per donar de menjar als malalts i residents de l'Hospital de Sant Antoni Abat. Va deixar escrit Xavier Garcia i Soler que l'Hospital era ple a vessar de malalts produïts per la fam i la misèria: "Començava a sortir gent amb paràlisi, sobretot jovenets, que patien del "mal de les guixes", després d'haver-ne menjat tantes, i de no haver menjat res més, durant la guerra. Tothom anava en busca del metge per al certificat de malaltia i d'indigència a fi de poder-hi entrar. D'aquest moment va néixer el costum de moltes famílies de portar a l'Hospital robes velles, molt usades, que anys enllà haurien fet cap al drapaire".

En aquesta ciutat amb un hospital tan necessitat de la beneficència va néixer una iniciativa radiofònica que amb el temps gaudiria de gran celebritat i popularitat. El locutor Josep Anton Serra Alsina, que va ocupar el càrrec de cap de protocol de l'Ajuntament vilanoví, va encarnar la figura fictícia d'un infant trapella al qual va anomenar Lalo. En Serra Alsina se servia d'aquest infant fictici per tal de parodiar i fer comentaris crítics sobre els successos remarcables de la Vilanova i la Geltrú d'aquells temps a través de les emissions dominicals d'EAJ 35 Ràdio Vilanova.

Les sobretauls dels diumenges dels vilanovins van estar força anys pendents d'aquest programa que tenia, com a principal fi, dotar de recursos l'Hospital de Sant Antoni Abat. El director honorari del *Diari de Vilanova*, Jaume Carbonell, va recordar que aquests "eren els temps de la Vilanova solidària" arran la desaparició de Serra Alsina a l'edat de 76 anys, el 29 de gener de 1990.

Les campanyes radiofòniques benèfiques i el naixement de personatges ficticis no era una cosa estranya a l'època. Entre d'altres iniciatives que van viatjar per les ones hertzianes també es va fer cèlebre en Maginet Pelacanyes, a qui va donar vida Josep M. Tarrassa, de Ràdio Tarragona; o el locutor Pau Pi a Ràdio Barcelona. L'historiador local Francesc Xavier Puig Rovira considera, però, que qui més va influir en Serra Alsina va ser Josep Torres Vilalta, el locutor i actor que va fer els diàlegs de ventriloquia a dues veus a Ràdio Barcelona de Toresky, que era el seu nom artístic, i de Miliu. De fet, Josep Torres va ser el pioner d'aquests populars personatges de l'època.

∨ Primeres emissions benèfiques w

Xavier Garcia i Soler ha estat un dels escriptors locals que més bé ha descrit la transcendència d'EAJ 35 Ràdio Vilanova en les moltes campanyes benèfiques organitzades. En acabar la Guerra Civil es va recuperar una tertúlia de Ràdio Vilanova. Feien petar la xerrada Antoni Anguera, Artur Galceran, Pere Serra

Briones, Josep Antoni Serra Alsina i d'altres vilanovins. Segons recull l'historiador Casimir Martí i Martí en el llibre *Vilanova i la Geltrú 1850-1975*, en aquestes primeres tertúlies fetes a la seu de la Ràdio, situada aleshores al número 15 de la rambla Principal, també hi havia participat Enric Cristòfol-Ricart, Alexandre de Cabanyes, Ramon Ferrer Parera, Manuel Amat i Rosés, Francesc Xavier Serra-Novas o Enric Harris i Castells.

Va ser Pere Serra Briones, però, que va pensar en una emissió benèfica veient el panorama de misèria que presentava l'Hospital. L'emissió va començar a mitjan 1940. En aquest sentit Garcia va escriure que "la tasca que sortí de la tertúlia a l'emissora, petitona de moment, però que es convertí en una gran obra, de dimensions colossals, fou l'emissió benèfica, a favor de l'Hospital de Sant Antoni Abat. La idea sorgí de Pere Serra. L'Hospital es ressentia, en aquells moments de posguerra, de manca de tot. Passava les mateixes estretors que hom vivia a les llars, multiplicades per cent. No hi havia menjar ni medicaments. No hi havia mitjans. Mossèn Manuel Roig, el capellà de l'Hospital, se'n va veure de totes, anant a buscar el menjar on fos, per mercats i sínies. Hi hagué dies que no sabien què donar als malalts. Hom temé fins i tot la possibilitat que tanqués les portes". Aquest últim extrem, però, és posat en dubte per d'altres historiadors locals vilanovins.

Aquesta emissió benèfica es va començar a mitjan 1940 a càrrec d'Antoni Anguera i Francesca Galceran. Com ha deixat escrit Garcia, Anguera i Galceran, una vegada a la setmana, els dissabtes, valent-se de lectures d'humor i d'acudits, miraren d'atraure l'atenció dels infants a fi i efecte de sensibilitzar-los per les coses de l'Hospital, que "volia dir ajudar-los a compenetrar-se amb el dolor". L'eslògan triat per aquesta emissió va ser "Pedir en broma para un fin muy serio". Els donatius més comuns durant els primers temps eren dos rals. Posteriorment els nens que s'acostaven fins a l'emissora hi deixaven una peseta, dues, tres... i fins i tot un duro.

Els nens entraven al locutori per fer les seves donacions, la qual cosa va donar peu perquè diguessin alguna cosa pels micròfons mentre "els pares i avis s'ho escoltaven des de casa. I s'estarrufaven". Entre molts altres col·laboradors, Josep Ferrer Serra, nebot de Serra Alsina, va ser un dels encarregats de fer les llistes amb els noms dels nens que anaven fins a la Ràdio per fer els seus donatius, uns noms que després eren llegits per antena.

A l'arxiu històric del sant hospital vilanoví, que ha posat en ordre Josep Guevara, es conserven els llibrets amb les anotacions de les donacions fetes. En el primer d'aquests llibrets, del 30 de gener de 1944, es pot llegir que el primer donatiu, que va ser de cinc pessetes, va ser fet per "El dúo de la Africana". Fins al 10 de setembre de 1946, segons les dades que es conserven en l'esmentat arxiu històric, les quantitats ingressades a l'Hospital aconseguides gràcies a la tasca feta des de la Ràdio pujaven a 85.746'60 pessetes. En aquesta xifra no es comptabilitzaven les donacions fetes per diverses empreses, com Pirelli o Marquès. En el llibret corresponent a l'any 1948 queda palès que molts dels donatius fets pels vilanovins es feien de forma anònima.

Tot i això, ha quedat recollit el mot o algun tipus de referència als qui van fer aportacions: "El rey de la selva", "El kilòmetre de beta", "Cipriano renacuajo", "La pantera gris", "La baronesa del agua salada", "Una familia de zapateros", "Los concurrentes de la Unión Vilanovesa".

▼ Neix en Lalo w

En aquelles primeres emissions benèfiques van preguntar un dia a micròfon obert a un dels infants que es va acostar fins a l'emissora per fer el seu donatiu com es deia. El bordegàs va contestar Gonzalo, però vocalitzant-ho tan malament que va semblar que hagués dit Lalo. Aquest nom va agradar molt Pere Serra Briones, de qui va néixer la idea de crear un personatge infantil que cridés els seus companys, els nens, cap a l'estimació envers els sofrents. Garcia diu que de dir-ho a fer-ho hi anava un bon tros i que "per a interpretar el paper del menut Lalo, que hauria d'ésser un infant d'uns cinc o sis anys, a tot estirar, es necessitava una persona amb unes aptituds determinades, de veu, d'enginy, de maneres. No es troba així com així. Pensaren en

l'amic Josep Antoni Serra Alsina, que també formava part de la tertúlia a l'emissora. I, tal com ho pensaven, ho acceptà. Al cap de pocs dies sorgia la veu d'aquest infant, eixerit, trapella, però ple de bondat, que entrava a formar part de la galeria de vilanovins il·lustres".

En una entrevista concedida al *Diari de Vilanova* el 4 de novembre de 1967 que va firmar el malaguanyat periodista Eugeni Molero, Serra Alsina explicava que va iniciar als 27 anys la seva tasca en pro de la caritat. Afegia que "un company meu, Anton Anguera, va sol·licitar la meva ajuda per tirar endavant una campanya d'ajut al nostre Hospital, ja que el seu director, el Dr. Ribot, es veia impotent en comprovar que ni les necessitats peremptòries podien ser ateses". La campanya a la qual es referia Serra Alsina era el programa en què Anguera encarnava el paper de locutor i ell el del nen que contestava les seves preguntes. "Vaig patir tractant de donar el major verisme al meu personatge", va dir Serra. Anguera només va durar dos mesos, ja que motius professionals el van fer abandonar temporalment Vilanova i la Geltrú, i va deixar sol Serra Alsina al front del programa.

Garcia descriu amb molta precisió la gran sensació que va suposar el naixement del Lalo en aquella Vilanova i la Geltrú grisa de postguerra: "Xics i grans, a Vilanova, se'n mostraven cofois, estranyats i meravellats alhora. Una nova criatura havia nascut a la vida. El nom de "Lalo" es va fer popular (...). Es deia fàcilment el nom. Era curt. Els nens creien fermament que el "Lalo" existia, de carn i ossos." De fet, quant la mainada anava a l'emissora a fer el

seu donatiu i preguntaven per en Lalo es contestava que "encara no ha arribat".

Antoni Anguera [Francesca Galceran ja s'havia retirat] va veure com les seves emissions guanyaven moltíssim amb les intervencions d'en Lalo. Al cap de poc temps, però, Anguera també ho va deixar. Motius professionals el van portar fins a Bilbao i Serra Alsina es va quedar sol en l'aventura del migdia dels diumenges a Ràdio Vilanova, en què tenia pendent tota la ciutat. Finalment, doncs, qui va començar fent de Lalo també va haver de fer de Serra Alsina. Esperonats per l'èxit van fer un primer festival benèfic al Teatre Apol·lo, que va aconseguir un ple a vessar.

L'èxit del programa, que anys després de començar s'anomenaria *Luz y alegría*, de Serra Alsina i el seu inseparable Lalo va ser total. Tothom sentia com una cosa seva les paraules d'en Serra i les entremaliadures d'en Lalo. Xavier Garcia escriuria que "no hi havia sant, aniversari, bateig i casament, ni reunió d'amics ni festival, que no es recordés que hi havia un infant imaginari que demanava caritat per a l'Hospital i per a les famílies que més ho necessitaven. I sorgiren les tómboles i les campanyes a les quals s'abocava la gent, sabent que tot anava destinat a fer una gran obra, sense que hi hagués ningú que hi suqués".

▼ Un noieta amb cara d'espiguet w

Es va demanar a Valentí Castanys que donés forma a aquest nen a qui va donar vida Serra Alsina fent de fals ventríloc. Castanys va fer un parell d'esbossos. Es van decantar, però, pel que es faria cèlebre, el que Xavier Garcia va definir com un noieta amb cara d'espiguet, bondadós, calça curta i amb un floc de cabell caient-li pel front. El dibuix va ser tan afortunat que encara avui perdura. Als jardins de l'hospital s'exposava una escultura d'en Lalo al costat d'un bust de Serra Alsina, de l'any 1973, totes dues obra de l'escultor vilanoví Fidel Claramunt. L'escultura, que ha estat anys fora del seu emplaçament, ja abans d'iniciar-se les obres fetes a l'Hospital, ha estat restaurada per Claramunt. Segons Josep Guevara, exadministratiu de l'Hospital i excompany de Serra Alsina a l'Ajuntament, treballant a la dipositoria i als serveis tècnics, "un nen que jugava als jardins de l'Hospital va caure i va picar de cap contra l'escultura d'en Lalo, que va caure i es va trencar el regle que porta sota el braç. El nano no es va fer res de res". Des d'aleshores als jardins de l'Hospital només s'han mantingut els peus de l'escultura clavats a la gespa.

Així mateix, l'Associació de Veïns del Centre Vila va convertir Lalo en el seu gegantó, una figura popular construïda als tallers Jansana de Barcelona que es va estrenar amb motiu de la festa major del barri del 2001. El president de l'AV Centre Vila, Josep Almirall, i Carles Martí recordaven el gener de 2001, coincidint amb l'anunci de la construcció del gegantó, que en Lalo "era un noieta entremaliat, xafarder, que es ficava per tot arreu i explicava algunes indiscrecions d'allò que passava. Era l'atracció del diumenge al migdia. La gent hi trucava, i donava una pesseta, dues... i ell sempre responia *Muchas gracias*".

Josep Ferrer Serra, nebot de Serra Alsina, considera que "és una llàstima que els únics records que han quedat del meu oncle hagin estat un gegantó del Lalo i un conjunt escultòric als jardins de l'Hospital que la gent no sap què és ni què representa".

El Lalo també va inspirar d'altres iniciatives, una falla que representava en Serra i el seu inseparable Lalo i fins i tot un segell especial que es venia a canvi de la voluntat en les tómboles organitzades per Serra Alsina a benefici de l'Hospital. El disseny del segell va ser fet per Joan Güell Puig, traspassat ara fa 25 anys. S'hi podia veure en Lalo i la façana de l'Hospital i l'església dels Josepets i s'hi podia llegir el nom del programa radiofònic que va popularitzar Serra, *Luz y alegría*. També s'hi podia llegir que era de "*franqueo voluntario*". L'autor dels dibuixos i el disseny d'aquest segell era un delineant del Pirelli que havia fet gran nombre de pergamins, molts dels quals per encàrrec de l'alcalde vilanoví Ferrer Pi. La seva esposa, Consol Domènech Vidal, de 80 anys, encara conserva algun exemplar d'aquest segell que s'utilitzava, exclusivament, per a les cartes que els infants lliuraven als Reis Mags d'Orient. Consol explica que el seu marit va fer aquest segell de forma desinteressada. Afegeix que "*no va pretendre mai cobrar, ni en pensaments*".

En plena campanya per aconseguir recursos per a la sala d'infància de l'Hospital, es van editar unes postals de Nadal, que va imprimir Virella i Soler, on es representava de forma caricaturesca en Serra i en Lalo, en un dibuix molt aconseguit de J.C.P., molt probablement Jordi Cabutí Papiol. A la part posterior de la postal nadalenca feta per aconseguir nous donatius es podia llegir un curiós text d'en Lalo:

*Con ladrillos de bondad,
cal y arena de esperanza,
crece la obra y avanza
hacia la realidad;
la obra es de calidad
y usando la fe por cemento,
no rápido, sino lento,
y tesón por utillaje,
subime el andamiaje
sin vacilar un momento.
No es que pida un agazajo
este pequeño peón;
pide, sí, de corazón,
con sencillez del de abajo,
con modestia y humildad,
el diminuto "manobra"
no os olvideis de su obra
al llegar la Navidad.
Renuevo perseverancia,
"pesto mig pot" de caldo,
preguntava: "¿Qué aguinaldo
le concedistes a Lalo?"
Mientras ¡No un abrazo, mill!
Atando felicidades,
Al llegar las Navidades
Os desea este albañil.*

V Les tómboles benèfiques w

A banda dels fons que es recollien a la seu de l'emissora, les tómboles permetien aportar importants recursos a l'Hospital. A iniciativa de Dolors Sánchez, esposa del pintor Primitiu Bages, el novembre de l'any 1947 es va celebrar una primera tómbola a benefici de l'Hospital als baixos de l'antiga Escola Industrial, situada a la plaça de la Vila. En aquella primera tómbola es van fer una fotografia alguns dels principals impulsors de la iniciativa, entre els quals hi eren l'alcalde Ferrer Pi, Serra Alsina, el mossèn de l'Hospital i l'aleshores propietari de la ràdio vilanovina, Vicenç Gibert. Els anys següents, però, la tómbola es va traslladar al local que va ocupar la Ferreteria Albà, a la Rambla, on avui hi ha una botiga del Grup Massimo Dutti S.A.

Va ser l'any 1952 que Serra Alsina, després de veure-hi moltes possibilitats en aquesta iniciativa, va decidir emprendre la tómbola pel seu compte al bell mig de la Rambla. Ho va fer fins a l'any 1967 amb la col·laboració entusiasta dels membres de la Penya Lalo. "Després -com va deixar escrit Xavier Garcia-, perquè les circumstàncies havien canviat, el propi Serra demanava l'aportació ciutadana en un petit estand. Els ingressos eren els mateixos. Vol dir que en bona part la participació a la tómbola era fonamentalment deguda a la seva finalitat".

Les recaptacions de les tómboles es destinaven íntegrament a benefici de l'Hospital. Aprofitant una entrevista del *Diari de Vilanova*, publicada el 22 de novembre de 1975, Serra Alsina va voler deixar clar que ni ell ni Ràdio Vilanova, a qui "se li restava gairebé una hora del seu millor temps publicitari en els dies festius", s'havien emportat mai "ni cinc de calaix". Serra Alsina no tenia col·laboradors retribuïts econòmicament. Per aquest motiu les tómboles només podien estar pocs dies en funcionament. Serra Alsina havia fet crides públicament per aconseguir una més intensa participació ciutadana en les tómboles. Entre les tómboles, les lluminàries i la resta de campanyes benèfiques va arribar a comptar amb la participació de centenars de col·laboradors.

Serra, segons ha deixat escrit Garcia, va aprofitar l'any 1943 "aquell petit esclat de carrer que foren les lluminàries, record de les capvuitades del Corpus, que la gent va organitzar amb ganes d'una mica d'alegria, desitjosos de respirar, que de tristeses ja n'havia passades prou. Per primera vegada, amb discos que s'havien escapat de la crema, el jovent sentia la música de la sardana i aprenia a ballar-la, que se n'havia perdut el costum i la traça". Garcia afegia que "les lluminàries foren la safata de plata que se li posava a Serra per envigorir la tasca que, possiblement sense preveure'n els resultats i les conseqüències, havia de ser la gran obra de la seva vida".

Xavier Garcia escriuria en el número 6 de la revista *Gran Penya*, de maig de 1990, que "En Serra va comptar amb tot un seguit de persones que també s'hi lliurarien. En primer lloc, els directors de l'emissora, especialment els dos que

eren vilanovins, Josep M. Cucurella i Vicenç Gibert. Els nois i noies de la "Secció Folklorica" foren el pern més segur de peons col·laboradors. Agustí Soler, de l'Acadèmia de la plaça de la Vila, el substituï una temporada, a causa d'una malaltia. El ninotaire Valentí Castanys va decidir com era el nen. L'escultor vilanoví Fidel Claramunt ha deixat constància d'en Serra i de l'infant al jardí de l'Hospital".

Durant molts anys el cap de tómboles, segons recorda la família de Serra Alsina, va ser Salvador Ansón, el pare de Miquel Ansón, que fou director de la ràdio vilanovina. Lluís Solanell n'havia estat el cap de personal.

▼ L'última caseta de feria per fer les tómboles w

L'última de les tómboles que es van utilitzar va ser construïda per Fusteria Borbonès, que va presentar la millor oferta al concurs que es va convocar. El disseny va ser obra de Josep Solà Morell, el fundador i primer president del Club Nàutic Vilanova, que encara conserva els plànols originals d'aquella tómbola. Aleshores Solà, que havia treballat de fuster a Cal Montagut, ja treballava a la fàbrica de la multinacional Pirelli. Solà recorda que durant els primers dies de la nova tómbola, que es va situar davant l'antiga Ferreteria Albà, va coincidir venent números amb l'aleshores alcalde vilanoví, Antoni Ferrer Pi. Serra solia anar a casa de Solà per seguir l'evolució de la construcció d'una tómbola que serviria per acabar amb els problemes que patien quan plovia. D'aquells anys Solà atresora una anècdota d'una vilatana que solia passar per davant de la tómbola quan anava a la Plaça. Un dia va comprar un sol número, quan era costum comprar-ne diversos, amb tanta fortuna que "li va tocar un dels premis grossos". Solà encara es pregunta ara com aquella dona va presagiar que comprant un sol número li tocava un destacat premi.

Solà encara recorda ara com va sorgir la idea de construir l'última de les tómboles: "Quan ja era perceptible que la tómbola que any rere any es muntava en ajuda de l'Hospital era insuficient i mal dotada, especialment en hores punta, de molta aflluència de gent, es va prendre l'acord de construir-ne una que millorés en capacitat i prestacions la que durant un temps va ser una ajuda". Josep Solà afegeix que "en aquells temps Vilanova i la Geltrú tenia com a alcalde Antoni Ferrer Pi, que, al mateix temps, era qui presidia la junta rectora de l'Hospital, del qual els dos caps visibles eren mossèn Manel i Serra Alsina com a administradors. El meu primer contacte amb la direcció de l'Hospital tingué lloc a casa meua. Dos directius delegats per l'alcalde em van visitar per informar-me que havien pensat en mi com a pràctic de la fusta i per altres col·laboracions en el projecte que calia dibuixar aglutinant els suggeriments que s'anessin aportant. El meu concurs estava assegurat. Eren feines que a mi m'agradaven i, fins i tot, m'hi sentia obligat. Així, les reunions es varen anar succeint, primer a casa meua i, més endavant, a l'Ajuntament. D'aquesta manera s'arribà a redactar unes bases per al concurs, que es repartiren per les fusteries més adients de Vilanova i la Geltrú. Fusteria Borbonès en va resultar ser la seleccionada".

Solà no només conserva els plànols originals, la tinta dels quals ha perdut bona part de la seva intensitat inicial per culpa de l'inexorable pas dels anys, sinó també l'original del plec de condicions per optar a construir l'última de les tómboles. El plec de condicions va ser aprovat per la Comisión Tómbola Pro Hospital de San Antonio Abad el 21 d'agost de 1954. Entre d'altres punts, d'un total de deu, en el plec es deia:

"Todos los materiales que se empleen serán de buena calidad y las características detalladas en los planos adjuntos. Como complemento de los planos que se acompañan, en los cuales ya se determinan las medidas y las características a seguir, se señalan además las condiciones siguientes:

-Serán de madera de pino Soria de segunda calidad y seca todos los elementos que componen el barracón (paredes anterior, posterior y laterales) con las correspondientes puertas y bigas así como los catorce tableros, porta-tambor de los cuales se acompaña un plano aparte. El resto de madera podrá ser de pino pirineo, limpia de nudos e igualmente seca.

-La puerta de entrada estará provista de las correspondientes cerradura de golpe y llave de gorjas y colocada con pomelas o, en su defecto, con bisagras desmontables.

-Los elementos que componen el recinto serán ensamblados y encolados con plafones de tablex de 5 mm. de espesor.

-Cada una de las tapas de la pared anterior irá fijada a la misma con bisagras de 70 por 70 mm. y dos pasadores de puerta asegurarán el cierre de las mismas.

-Los dos soportes correspondientes a cada tapa se fijarán a la misma mediante una bisagra fija y una desmontable en el extremo inferior.

-Los soportes de los estantes, al igual que los del entarimado, deberán ser encolados.

-Los travesaños que unirán los elementos que componen el recinto se fijarán con tornillos de hierro de cabeza negra y tuerca con su correspondiente arandela.

-La cubierta estará compuesta de planchas de tablex de 5 mm. y montada según plano.

-Cada uno de los tableros porta-tambor deberá ser de quita y pon y, por esta razón, según se indica, se fijarán con un pasamano de hierro.

-El tambor estará formado de un armazón de madera y vidrio entre cada espacio entre listones, a excepción de uno de ellos, que podrá ser de madera con una tapa corrediza del mismo material.

-En cada uno de los catorce cajones quedan en el interior y por debajo del tablero porta-tambor, deberá colocarse una cerradura. Pudiendo el Sr. Solà rechazar lo que no estime adecuado".

La "caseta de feria" havia de quedar "totalmente terminada por todo el día 9 de octubre sin prórroga ni plazos de gracia de ninguna clase". La tómbola era desmuntable i de notables proporcions. Fins i tot tenia unes fustes a la seva base per resoldre el problema del lleuger pendent de la Rambla. Quan es va situar a la Rambla la seva ubicació s'anava alternant entre davant l'antiga Ferreteria Albà i l'actual München, un any a cada indret. La nova tómbola es va inaugurar aquell mateix any, 1954, i la recaptació aconseguida va fer un important salt respecte a l'assolida el 1953. Els cupons de la tómbola benèfica estaven enrotllats molt finament. Van convidar gairebé tothom a comprar-ne. Manuel-Sergi Serra, el fill de Serra Alsina, recorda "haver fet fins a 15.000

cartes, quan Vilanova i la Geltrú tenia uns 25.000 habitants, per anunciar que tornava la tómbola".

∇ Incubació, preparació, muntatge, funcionament i liquidació de la tómbola w

Un document inèdit adreçat per Serra Alsina al president de la junta de patrons de l'Hospital de Sant Antoni Abat l'any 1958 s'explica, amb gran precisió, el procés d'incubació, preparació, muntatge, funcionament i liquidació de la tómbola. La carta la van motivar uns suposats rumors crítics contra la tasca de Serra pels dies que deixava de destinar a l'Ajuntament per poder tirar endavant la Tómbola. Aquestes crítiques van provocar la seva indignació i van fer que posés el seu càrrec a disposició del president de l'Hospital, aleshores l'alcalde Antoni Ferrer Pi. A continuació es reproduïx bona part d'aquesta carta pel seu interès històric i documental, un text de Serra Alsina que es conserva a l'arxiu històric de l'Hospital Comarcal de Sant Antoni Abat i que ara veu per primer cop la llum:

"La incubación es un tiempo tan largo que empieza una vez termina la anterior [tómbola]: el buscar combinaciones, sistemas, etc. Tiene que quedar resuelto antes de empezar la manipulación del cierre de boletos y encargo de los mismos en la imprenta, al objeto de obtener una buena venta de los mismos, procurando que el sistema sea bien acogido por el público, subsanar los errores posibles de años anteriores, todo lo cual hace que durante este tiempo estás pensando con la incógnita de si será bien acogido. De esto depende el éxito de la misma, creándose una situación un tanto difícil de llevar a término, ya que si fracasa no se puede arreglar nada sobre la marcha y todo se va a pique. Hasta este año de 1958 siempre hemos avanzado y superado el éxito económico. Desde la primera Tómbola que dio un beneficio de 10.000 pesetas, saltando del año 1947 al actual, que son las liquidaciones que tengo a la vista, el detalle con cantidad de pesetas en concepto de beneficio líquido es el siguiente:

Año 1947 . . . . 20,000,- Pts.

Año 1948 . . . . 27,793,15 "

Año 1949 . . . . 23,242,15 "

Año 1950 . . . . 42,139,49 "

Año 1951 . . . . 42,190,70 "

Año 1952 . . . . 40,000,- "

Año 1953 . . . . 43,511,05 "

Año 1954 . . . . 75,615,05 "

En este año se inauguró la caseta quedando totalmente pagada

Año 1955 . . . . 65,126,63 "

Año 1956 . . . . 85,012,20 "

Año 1957 . . . . 120,000,- "

Año 1958 . . . . 167,305,31 "

En el año 1957 se aumentó la jugada a dos pesetas, quedando establecida una cuenta corriente a favor de la misma de unas 18,000,- Pts., no preciso el detalle por no tener la cuenta a la vista.

HISTORIAL.

Las primeras Tómbolas se montaban exclusivamente de regalos que aportaba el vecindario y no siempre con generosidad; en el año 1950 se empezó a comprar alguna partida pequeña de regalos para ir transformando la vistosidad de la misma y en vista a lo cual se prevenía de quedar sin local y tenerse que instalar en donde en la actualidad funciona, que dicho sea de paso es el único sitio posible de despacharla con éxito, siguiendo así hasta llegar a la inauguración de la caseta en el año 1947. Del trabajo desempeñado durante este año, lo mejor es no acordarse, entregué todo mi esfuerzo y más, si cabe, Dios me lo premió al poderla liquidar satisfactoriamente. Hasta hoy no hemos conocido el fracaso. Vds. podrán pensar que con la bandera del Hospital todo es fácil pero yo digo que no olviden un refrán que reza así: A DIOS ROGANDO Y CON EL MAZO DANDO.

LA PREPARACIÓN.-

Hemos llegado al momento de que en todos los hogares, industrias, comercios del término municipal y los villanoveses de viso que residen fuera de Villanueva reciben el saludo mediante unas circulares remitidas a domicilio, así como también un buen número de firmas comerciales a las que para lograr más efectividad se les remite carta original por residir fuera de la localidad y no tener ninguna relación con nosotros, so pena de hacerles una visita si es que esperas obtener algo práctico. Para todo esto la oficina de la Tómbola tiene copiado el Padrón Municipal efectuándose todos los años las debidas rectificaciones y su renovación cada cinco, además cada vecino tiene una clasificación según profesión que ejerce y otras características de índole económica para el fin que se persigue. (Debo decirles que estas listas no las prestaré a nadie por razón de las indicaciones que menciono y que son muy particulares y al mismo tiempo curiosas). Para efectuar menos trabajo del que se desprende en este apartado hay quien dedica todo el año y aún tiene que pedir que lo auxilien. Toda esta mecánica recae sobre mi y considero que debe hacerse para nutrir de donativos la Oficina Receptora, la cual se alimenta principalmente del donativo popular, habiendo llegado este año de 1958 a registrar en la misma el nombre del 50% de la totalidad de familias del censo.

MONTAJE.

Al abrir la Oficina Receptora que acostumbra a ser el día 12 de octubre, fiesta del Pilar, hasta ocho días antes de la inauguración, se efectúan visitas a domicilio. Este año han sido 460 los visitados entre domicilios particulares, comercios, industrias, etc. etc., ya que la mayoría de los mismos de no ir a su casa, creo que perderíamos el donativo previsto. ¿Causas? A mi entender, unos por tenerlos así acostumbrados, otros, porque sus ocupaciones no les deja tiempo para nada que no sea para ellos, así como también a los eternos olvidadizos. Mientras se hace este peregrinaje se tiene que ir controlando y clasificando todo el género que previamente adquirido va llegando al almacén, así como los regalos en especie que se va recibiendo. Como sea que la Tómbola, para su mejor funcionamiento, se organiza por regalos en serie, los

premios que son heterogéneos y de poco valor deben ir colocándose en cajas que deben ser precintadas, operación que debo efectuar personalmente y que este año han sido 3,000; digo que lo hago personalmente para que nadie pueda saber su contenido, ya que a pesar de ser premio pequeño, hay alguna caja que contiene obsequios de un importe superior a las 100 pesetas. Al no saber el contenido no se presta a escogerla en el despacho de la Tómbola, cumpliendo su cometido de premio sorpresa.

Lo referente al montaje de la caseta y concretamente de la madera, me absorbe bastantes horas para vigilar la conservación de la misma; hacer todos los días la liquidación de los donativos de la oficina para hacer su ingreso en el Banco. Para estos quehaceres tengo desde hace tres años la colaboración desinteresada de dos señores, los cuales cubren las horas en que yo estoy haciendo el recorrido pidiendo de casa en casa, ya he dicho anteriormente que este año han sido 460 las visitadas, sin contar las visitas que deben repetirse dos y tres veces, ya que si así no se hace, no se obtiene el fruto que se persigue. Cuando faltan 15 días para la inauguración me es totalmente preciso más ayuda para las mecánicas del montaje final, que tengo que buscar y gratificar. Me ha sido imposible obtenerla de otra forma, porque sabiendo que si los que te la prestan, las horas que emplean, durante el año les rinden ayuda económica en su trabajo, creo que no debemos perjudicarles, ni los que lo hacen están en condiciones económicas de cederlas. Tengo también la ayuda de un peón que el Ayuntamiento cede durante este tiempo y donde él no alcanza, tengo que cubrirlo yo personalmente.

FUNCIONAMIENTO.

Inauguración. Al llegar aquí se presta todo el grueso de la colaboración desinteresada que todavía no llega a cubrir todos los puestos, pero podemos tirar adelante. En este aspecto tengo que hacer constar el servicio abnegado de algún colaborador verdaderamente necesario y difícil de suplir durante el funcionamiento cuya duración es de siete aperturas. Mi actuación se limita a velar que todo responda al plan previsto y cubrir los huecos que pueden fallar y efectivamente fallan, ya que al personal no se les puede exigir. Una vez terminada la actuación del día y efectuando el cierre con la recogida del dinero, cuya apertura de cajas se efectúa en presencia del Sr. Castells. Cuando ha terminado la labor diaria de cierre marchándose todos a casita, viene el trabajito de limpieza, remontar estanterías, poner la Tómbola en orden para que se pueda abrir nuevamente con decoro, todo esto es a cargo de un peón y otro peón que soy yo. Es un bonito trabajo después del ajetreo de todo el día que da mucha personalidad.

FINALMENTE LA LIQUIDACIÓN.

La cual es sabido por todos que no queda nunca entretenida. Comprende desmonte de caseta, entrega de premios retrasados, inventario de géneros, arreglar y poner en orden los almacenes, poner en limpio todos los donativos, estar pendiente de las letras de cambio que vencen, repasar y aprobar las facturas que se prestan al cobro y extender los correspondientes talones, acudir al Banco para poner en orden toda la moneda que en saco se deposita

en su caja fuerte. Este año ha sido posible salir adelante en esta última operación gracias a la gentileza de algunos Guardias Urbanos que prestaron su ayuda en horas libres de servicio, pues la colaboración que contaba era de dos señores. Para saber el trabajo que esto representa puede informarle el Sr. Castells, técnico en la materia. Hasta llegar aquí se invierten siete semanas que es el tiempo que dejo de prestar servicio en el Ayuntamiento, pero sin ningún descanso intercalado.

CUADRAR LA TÓMBOLA.

Al llegar este momento la operación se efectúa con el visado del Sr. Administrador del Hospital. Continúa el trabajo de acusar recibo a todas las firmas comerciales de fuera de la localidad por sus aportaciones, convocar por escrito a todos los colaboradores y hacer la entrega del beneficio.

Considerando con todo lo expuesto que tengo sobrada razón para salir al paso de tantas cosas desagradables, violencias que tengo que sufrir y sabiendo muchas veces casi la totalidad de las mismas, sin miedo a equivocarme de dónde y cómo proceden, sabiendo también que nunca los podré desenmascarar, ya que lanzan la piedra y esconden la mano en sus chismorreos de pasillos o intrigadores en despachos de segundo orden, es por lo que ruego de Vd., Sr. Presidente, que recoja estas consideraciones y con ellas, si lo cree oportuno, pueda relevarme del sitio que estoy a su entera confianza, de lo que le resto totalmente agradecido. Si Vd. Cree que debo continuar, yo no deserto, lo hago muy complacido, lo he hecho siempre a gusto. En el mundo es difícil poner la balanza equilibradora en su justo fiel; doy lo que tengo para la obra. Voluntad y trabajo. De esto no espero ni pido nada, sólo Dios lo sabe y en Él confío.

¡PERO NO ME VIOLENTEN POR FAVOR!

Le ruego Sr. Presidente, si a Vd. Le parece bien que desde esta fecha hasta el día 30 del próximo mes de enero, podría convocar una Junta en el Hospital, en la que le agradecería me concediera el honor de poder asistir. La obra va tomando mucha envergadura y creo necesario tener un cambio de impresiones con todos Vds. Si durante este tiempo no recibo de Vd. Ninguna indicación me consideraré relevado.

Si algún pasaje de este escrito no está redactado con la suficiente diplomacia, lo suple mi entera sinceridad, lo hago por escrito, ya que en una conversación no se puede precisar ni tengo derecho de robarle unos minutos de su trabajo. Mande y disponga de su afmo. y s. s."

v Qui fou Josep Antoni Serra Alsina w

En el programa d'actes de l'homenatge organitzat el 21 de desembre de 1975 a Josep Antoni Serra Alsina, durant el qual l'aleshores alcalde de Vilanova i la Geltrú, Miquel Benavent Seguí, li va imposar la Cruz de Beneficencia atorgada a petició popular pel ministre de la Gobernación, Joan Rius Vila feia constar les dificultats per biografar-lo: "El nostre homenatge no és una persona

biografiable en el sentit que ho acostumem a entendre (...). Citar la seva data de naixement no val la pena perquè el nostre personatge no té edat. És eternament jove. Dir les vicissituds que ha passat al llarg de la seva vida seria no dir res o dir senzillament tot allò que es pot dir dels homes de la seva generació turmentada".

la seva mare Fermina Alsina Raventós, filla d'Olèrdola nascuda el 22 d'abril de

No obstant això, Serra Alsina fou un popular vilanoví, nascut el 12 de juny de 1913 i fill de l'encarregat de la Central Telefónica de Vilanova, amb una biografia prou destacable. Serra Alsina va néixer al número 11 del carrer de Santa Eulàlia de Vilanova i la Geltrú. El seu pare fou el vilanoví Josep Serra Tort, nascut el 31 de març de 1877, i quan Josep Antoni tenia 10 anys, i la seva esposa Fermina Alsina el 24 de maig de 1966. Josep Antoni Serra es va casar amb Carolina Peñaranda Gómez, la mare de Manuel-Sergi Serra, que actualment té 64 anys.

Josep Antoni Serra va tenir una germana, Maria Àngela, que va néixer el 29 de setembre de 1916 a la seu de la Central Telefónica i que va morir el passat 18 d'agost de 2001. Maria Àngela, per la seva banda, va tenir dos fills: Josep i Maria dels Àngels Ferrer Serra.

Bonaventura Orriols Ferret, en un article publicat al setmanari *Catalunya Cristiana* que es va adaptar per al número de desembre de 1990 de la revista *Foment*, arran la desaparició de Serra Alsina, feia un bon perfil d'aquest personatge, destacant el seu treball entusiasta a benefici de l'Hospital: "En Serra Alsina no era home de mitges tintes: allà on creia ser útil s'hi abocava i a la Federació de Joves Cristians de Catalunya, que fou on el vaig conèixer i tractar, no va ser una excepció. President del Grup 40, "Arquebisbe Armanyà", de Santa Maria de la Geltrú, va destacar per la dedicació especial a la classe treballadora, per això fou un gran impulsor de la JOC (la sub-federació Joventut Obrera Cristiana) perquè com a treballador del tèxtil s'hi sentia plenament identificat. Com a representant del Grup 201, "Mare Nostrum", de la Immaculada de Mar, el vaig tractar molt en la formació de la Unió Local i sobretot en l'organització de la Unió Comercial del Garraf, llavors anomenat Penedès Marítim".

Bonaventura Orriols també va destacar la seva afició teatral, amb una llarga experiència d'actor en el món del teatre amateur, tant de jovenet al Círcol Catòlic com més tard al Casal Catalanista, en el qual sobresortí en els papers

de còmic, cosa que li va facilitar la feina a l'hora de donar veu a en Lalo. Orriols afegia que "l'afició al teatre no l'abandonà mai, i el domini d'aquest art li va ser de gran utilitat tant per a la creació dels dos personatges radiofònics, el Sr. Serra i el *Travieso* Lalo, com per salvar la vida a l'hora de la tragèdia. Amb l'Antoni Anguera féu una parella inoblidable en els Pastorets *El Nadal dels Pastors*, especialment musicats pel mestre Bòsser i amb la col·laboració massiva de l'Orfeó Cossetània". Serra Alsina també va arribar a fer de rei mag d'Orient a la cavalcada de Reis vilanovina. Pocs dies després d'aquella cavalcada va haver de córrer a cal metge. Va haver de ser operat de peritonitis i, segons recorda el seu fill Manuel-Sergi, "li va anar ben just per salvar-se". Va passar mesos de convalescència a Canyelles a causa de la intervenció quirúrgica a la qual va ser sotmès. A Canyelles va residir durant aquests mesos en una modesta caseta que hi va llogar.

v Passió casteller de qui fou enxaneta dels Xiquets de Vilanova w

En el món casteller Josep Antoni Serra Alsina també fou un personatge amb força transcendència. De fet, des de l'Ajuntament vilanoví va contractar força vegades les colles que actuaven a la ciutat, especialment els Nens del Vendrell. La colla de la capital baixpenedesenca li va voler agrair la seva col·laboració atorgant-li el mes de desembre de 1975 la distinció de Casteller d'Honor dels Castellens Nens del Vendrell.

A més, com recorda l'historiador vilanoví Xavier Güell citant un testimoni oral recollit per l'actual alcalde de Vilanova i la Geltrú, Sixte Moral, Serra Alsina va arribar a ser enxaneta dels Xiquets de Vilanova en l'actuació de la Mare de Déu d'Agost de 1920, en el marc de la festa major de la Geltrú. Així ho va explicar el mateix Serra Alsina a Moral l'any 1972, el de la fundació de la colla casteller Bordegassos de Vilanova, tot just ara fa 30 anys. Aquella actuació de l'any 20 va coincidir, així mateix, amb els actes d'inauguració de la restauració del Castell de la Geltrú. La restauració de l'antiga fortalesa del segle XII va ser possible gràcies a l'acció d'un arquitecte, el patrici Josep Font i Gumà. El seguici en què van participar les autoritats i els Xiquets de Vilanova on feia d'enxaneta Serra Alsina va sortir de la plaça de la Vila i va acabar al Castell. Quan Serra va ser enxaneta el món casteller encarava la recta final de l'atziaga etapa coneguda com la Decadència.

v Perseguit per ser fejecista w

Bonaventura Orriols, en el seu article publicat a la revista del Foment, també va deixar constància dels problemes que va patir Josep A. Serra Alsina pel fet de pertànyer a la Federació de Joves Cristians de Catalunya: "Si afirméssim que pel juliol de 1936 en Serra Alsina va ser perseguit seria simplificar molt les coses. Per ser fejecista va ser sotmès a una persecució implacable. Detingut molt aviat a Barcelona pels nois de l'Eroles, féu cap a una presó privada d'on sortí d'una manera increïble, gràcies a una actuació magistral de gran actor;

conegué la presó Model, alguna masia i molts domicilis-amagatall, fins a l'extrem d'haver perdut alguna vegada contacte amb la família i els amics, que el cregueren desaparegut. Durant l'estada a la Model, prengué part molt activa en l'organització de la processó celebrada pels presos al pati d'aquella presó el 27 de maig de 1937, festivitat del Corpus".

La neboda de Serra Alsina, Maria dels Àngels Ferrer Serra, conserva bona part de la correspondència de Serra durant aquells durs anys de persecució i presó. La religiositat li venia de lluny. Xavier Garcia va escriure que el primer record que va tenir de Serra Alsina va ser durant la República, quan va assistir a uns exercicis espirituals, en els quals també va prendre part el pare de Garcia, a la finca de Solicrup. Explica Garcia que "llavors, Josep M. Soler, el "Sans de Gornal", va dedicar la casa a aquesta finalitat, estenent l'acció de l'Obra que havia iniciat el Pare Vallet, que la va haver de deixar a mig fer perquè els qui es dediquen a bombardejar les coses dels homes honestos el van obligar a buscar altres sortides a l'Argentina. Per a Serra, aquells dies representaren una fita que capgirava la seva vida. Al final de la tanda, en un acte emotiu, els exercitants foren rebuts en processó, amb el Sant Crist de la Germandat, a la Rambla. Després ingressa al grup fejecista "Arquebisbe Armanyà", de la parròquia de la Geltrú".

Afegeix Garcia que "amb l'espetec de la irrupció anarquista de juliol de 1936, a conseqüència de la sublevació militar, Serra es va haver d'amagar, pel perill greu de mort, a causa de conflictes de la fàbrica on treballava. Quan van callar els canons va tornar a fer vida normal. Però estic convençut que tot el que havia passat li feu una sacsejada que li eixamplà els horitzons. No es va limitar a celebrar, a la seva manera, la fi de les iniquitats. Va veure, també, ja el 1941, al costat d'uns pocs altres, que passaven coses inadmissibles i s'hi va mostrar disconforme. Per alguna cosa havia conquerit la fe i l'havia convertida en quelcom que li parlava en el més pregon"

La referència de Garcia al sentiment polític i religiós de Serra acaba recollint una conversa que tots dos van tenir a la Rambla: "Quan se celebraven els vint-i-cinc anys de la victòria, el vaig trobar per la Rambla. Portava la revista *Serra d'Or*. "És a Montserrat on s'ha de trobar la solució de tot, però no ho volen entendre!", em va dir tustant la revista amb els nusos dels seus dits. Hi tocava. Era del nostre Sinaí d'on només podia sortir la pau i la reconciliació entre la gent d'aquesta terra. Ell, abans de la Guerra havia cantat l'himne de la Federació de Joves Cristians de Catalunya, que deia que cristians i catalans era com ser herois dues vegades".

v Conserge i cap del protocol municipal w

Josep Antoni Serra Alsina havia treballat a l'antiga fàbrica tèxtil de la Rambla abans d'incorporar-se, després de la Guerra, a l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, on va ocupar primer el càrrec de conserge i després es va ocupar de dirigir les tasques relatives al protocol municipal. Es va incorporar a

l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú l'1 d'octubre de 1939, amb el número d'ordre 74.

Francesc Xavier Puig Rovira explica que durant els primers anys Serra es va cuidar d'obrir i tancar les portes de l'Ajuntament i del despatx de l'alcalde i era "el primer que estava atent al fet de si arribava o no l'alcalde a l'Ajuntament". Aleshores el protocol es limitava a portar la bara a l'alcalde, diu Puig

Rovira. Segons aquest historiador, la seva feina el va portar a convertir-se "gairebé en un confident i un informador, la qual cosa no vol dir que sigui sinònim d'espia o delator. Disposava d'informació privilegiada i explicava a l'alcalde el que li semblava sobre els fets que succeïen". Serra servia de filtre a les visites que rebia l'alcalde i va arribar a fer d'assistent social, repartint diners entre els més necessitats estalviant a l'alcalde haver de rebre'ls. Com explica Puig Rovira, "Serra Alsina va començar com a conserge i va anar assumint funcions d'organització i de protocol a mesura que l'Ajuntament es va anar modernitzant". Afegeix que "acompanyava l'alcalde als actes públics, organitzava les visites i la recepció dels visitants distingits i fins i tot es cuidava de la festa major, contractant els balls i d'altres actes populars".

Puig Rovira afirma que Serra solia facilitar informacions a l'alcalde sobre qualsevol irregularitat que vegés a l'Ajuntament, ja fos d'un funcionari o d'un regidor. L'alcalde Ferrer Pi va ser molt estricte i va tallar d'arrel qualsevol bri de corrupció. També el defineix com "un personatge molt popular que posava el cos i l'ànima en tot el que feia".

A l'Ajuntament Serra va coincidir durant gairebé 30 anys amb un polifacètic sereno, Oscar Martí Bruna, amb qui ja havia fet amistat abans de treballar a la Casa Gran. Martí, de 84 anys, recorda que Serra Alsina vivia en un pis situat a l'interior de l'edifici consistorial vilanoví, a l'entresol. Per poder-hi residir, però, els responsables municipals li van exigir que estigués casat. Va ser aleshores que Serra Alsina va contraure matrimoni amb Carolina Peñaranda. Posteriorment va adquirir un àtic al número 44 del carrer de Lepant. Durant la setmana residia a l'Ajuntament i els caps de setmana es traslladava al seu àtic. Finalment, però, donada la voluntat municipal de recuperar el pis de la casa consistorial per a destinar-lo a despatxos, Serra Alsina va acabar deixant l'Ajuntament. Va ser després de patir l'atac de feridura, que va acabar tenint la invalidesa laboral. El pis que havia ocupat Serra donava a la plaça de la Vila i al carrer del Col·legi, i es correspon actualment a bona part de les dependències de la Regidoria de Cultura i dels despatxos dels grups municipals del PP i CiU. El pis es va mantenir fins a l'arribada a l'Alcaldia de Jaume Casanovas.

També va residir de lloguer en una de les cases propietat de l'Hospital situada a la confluència del carrer de l'Hospital i el de Sant Josep. Era la casa situada tot just al costat de la del capellà de l'Hospital, mossèn Manuel Roig, un dels principals protagonistes del renaixement del centre hospitalari de Sant Antoni Abat. Per restaurar la casa, si havien de fer moltes obres, es va vendre l'àtic del carrer Lepant, la qual cosa, segons el seu fill, va ser "una bestiesa", ja que es va vendre "l'únic patrimoni familiar". Manuel-Sergi Serra afegeix que el seu pare "tenia una gran fal·lera per l'Hospital i viure-hi davant l'atreia molt".

Oscar Martí recorda que Serra Alsina tenia "molta mà dreta" pels afers relacionats amb el protocol municipal, una feina que "portava molt bé", i que "ajudava tothom qui podia". Fins i tot va ajudar el mateix Oscar Martí perquè pogués canviar el torn de sereno a l'Ajuntament. Martí, com li havia recomanat el seu metge, va aconseguir passar del torn de nit al de dia.

Durant uns anys Serra Alsina va compartir la feina a la Casa Gran amb la d'una gestoria i agència de viatges que va obrir, juntament amb Francesc Serra Guiu, al número 12 de la rambla Principal, el mateix local d'una desapareguda granja on s'havien venut gelats, un establiment que s'ha transformat ara en la botiga Women'Secret, del grup Cortefiel. Aleshores el seu fill tenia al voltant de 15 anys. Uns tres anys després es van traslladar més avall, a la mateixa Rambla, on avui el seu fill continua regentant una gestoria, Finques Serra. Aquella agència de viatges, una delegació d'Ultramar Exprés, va ser la primera que es va instal·lar a Vilanova i la Geltrú. Josep Antoni Serra treballava als matins a l'Ajuntament i a les tardes a la seva cèntrica agència de viatges i gestoria.

v Serió, però molt amic de la broma w

Oscar Martí també el recorda com una persona seriosa, tot i que, a la vegada, "era molt amic de la conya". D'anècdotes amb Serra Alsina de protagonista, un personatge que presentava diversos prismes, encara en corren moltes per Vilanova i la Geltrú. En aquest sentit, el publicitari Ramon Córcoles explica una anècdota força divertida, de la qual Oscar Martí diu que també n'havia sentit a parlar. Resulta que un bon dia el secretari municipal, Jaume Foraster, va demanar a Serra que el portés a Barcelona, aprofitant que el responsable municipal de protocol havia de desplaçar-s'hi. En Serra va advertir al secretari municipal, però, que havia d'aturar-se per uns tràmits al manicomi de Sant Boi, centre on el coneixien bé, ja que des de l'Ajuntament, com a delegat de l'autoritat municipal, hi tenia força tractes per ingressar-hi ciutadans vilanovins que patien transtorns. En arribar al centre Serra va anar a les oficines i va dir als seus responsables que els portava un nou ingrés i que no li fessin cas si deia que era el secretari de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. Els empleats del manicomi van anar a buscar el secretari municipal i li van posar la camisa de força. De res va servir que cridant els digués que es confonien, que ell era el secretari de l'Ajuntament vilanoví. Només al cap d'una bona estona Josep Antoni Serra Alsina va acabar amb la pesada broma.

Córcoles diu que a Serra li agradava fer bromes, tot i que ell no encaixava gaire bé ser objecte de les bromes dels altres. Martí puntualitza que només acceptava bromes quan procedien d'amics seus. En aquest sentit, el director honorari del *Diari de Vilanova*, Jaume Carbonell, recorda que en un acte celebrat a la Biblioteca Balaguer el fotògraf del setmanari vilanoví Ramir Horro va fer una instantània de Serra al costat d'una estàtua masculina del Balaguer que estava nua completament. L'aleshores director del *Diari*, Enric Francés, va fer imprimir un únic exemplar del periòdic amb la inoportuna instantània acompanyada per un peu de foto "que deia alguna cosa així com *El eficiente Serra Alsina en ejercicio de sus funciones*". Aquell únic exemplar el van fer enviar a casa de Serra Alsina i, segons explica Carbonell, el cap del protocol municipal es va enfilat per les parets i va anar ben enfadat al *Diari* per exigir explicacions.

Oscar Martí també recorda que a Serra Alsina li agradava molt engalipar i que "tenia acudits i idees de bomber". En aquest sentit explica una anècdota força divertida. Un bon dia va dir a un conciutadà, que Martí recorda que l'anomenaven pel mot de "El lloro", que es buscava un sereno de caballeria per treballar en les tasques de vigilància del port de la ciutat, que aleshores estava en construcció, des de dalt d'un cavall. "El lloro", que era entès en cavalls, va arribar a fer una instància per aconseguir la inexistent feina. En Serra va estar a punt de donar trasllat a la instància de "El lloro", però a darrera hora l'interessat en la feina va anar corrents a buscar el cap de protocol de l'Ajuntament per dir-li que ja no volia la feina, ja que acabava de saber que entraria a treballar a la Pirelli. Oscar Martí diu que si aquella instància hagués arribat a mans dels màxims responsables municipals "encara estarien rient ara".

Martí havia col·laborat diverses vegades amb Serra a la Ràdio, fins i tot tocant la gralla. Recorda que un cop aconseguits els raigs x per a l'Hospital a través de les donacions ciutadanes, Serra va fer que el Bisbat fes el primer donatiu per al nou projecte, la Sala d'Infància de Sant Antoni. Tot i que es coneixien d'abans de treballar a l'Ajuntament, Serra Alsina va mostrar al secretari municipal els seus dubtes sobre les capacitats laborals d'Oscar Martí, "ja que es pensava que com que havia fet tantes coses no servia per a res". De fet, Oscar Martí ha estat músic, fuster, ha treballat de sereno municipal, ha estat sabater i havia treballat a l'última etapa dels antics tallers ferroviaris de la companyia MZA de Vilanova i la Geltrú, que passarien a ser els tallers de Renfe. En passar el temps i comprovar l'eficiència de Martí, Serra va corregir davant el secretari municipal la seva primera impressió. Martí, a banda de fer bona part dels mobles nobles de l'Ajuntament, va fer l'escriptori de Serra Alsina, un moble que contenia un amagatall secret.

Puig Rovira explica que a Serra li agradava especialment "ridiculitzar els personatges bufats, fossin els que fossin, ja bé funcionaris, municipals, industrials, jutges de pau o fins i tot regidors". Josep Guevara, excompany de Serra a l'Ajuntament, jubilat des de fa tres anys, el recorda con "un home amb molt de caràcter que s'entregava a la seva feina amb gran dedicació i

diligència". Guevara afegeix que "es feia amb tothom, a Vilanova no tenia enemics, i la gent li tenia respecte" i que "l'alcalde Ferrer Pi es refiava d'ell perquè feia molt bé la seva feina, era molt competent i capaç de fer moltes coses a la vegada". També en destaca la seva faceta com a bromista empedreït, unes bromes i uns acudits que, la majoria de vegades, explicava amb posat seriós. Guevara creu que Serra Alsina va ser un bon hereu de la sàtira de la Grècia Groga.

▼ Serra Alsina, segons la seva família w

L'esposa de qui va ser principal benefactor de l'Hospital de Sant Antoni Abat, Carolina Peñaranda Gómez, diu que Serra Alsina "va ser una bellíssima persona, va ser gran home que feia tot el bé que podia". Afegeix que es preocupava tant de la seva família com dels altres i que "va ser un bon espòs i un bon pare". D'altra banda, la vídua destaca el gran treball fet pel seu marit "per evitar que l'Hospital es convertís en un simple magatzem de malalts i vells, que és en el que s'està convertint ara".

Manuel-Sergi Serra, el fill de Josep Antoni Serra, coincideix amb els qui el van conèixer que el seu pare combinava la seriositat i la broma amb gran facilitat. "Com a pare podia ser intransigent en uns moments i en d'altres mostrava màniga ampla, tot li estava bé", afegeix. Amb la resta de la gent també mantenia aquests canvis. Així, "era capaç de canviar de xip amb gran rapidesa, podia clavar una bronca a un i al cap d'un moment haver-ho oblidat tot".

Manuel-Sergi Serra recorda que el seu pare era un fumador empedreït, primer de "caldo de gallina" i en els últims anys de la seva vida de Ducados. També s'havia fumat alguna Faria, encara que no ho tenia com a norma. El nebot de Serra Alsina, Josep Ferrer, també el recorda fumant Celtas curts sense filtre. Per consell mèdic, però, va deixar el tabac. El seu fill explica que "un bon dia el doctor Rosich, amb un cigar a la boca, li va dir, noi has de deixar de fumar!" Serra Alsina va fer cas del metge i va deixar les cigarretes, la qual cosa va fer pública fins i tot a les seves targetes de visita, on es podia llegir el seu nom acompanyat de la postil·la "exfumador". El seu sentit de l'humor s'expressava també, doncs, en les targetes de visita. En una altra hi va representar un xerrac, la serra que consisteix en una fulla d'acer rígida que té una vora dentada i va fixada pel seu cap més ample a un mànec de fusta, i un tronc d'alzina, per il·lustrar els seus dos cognoms.

Serra Alsina, un home alt i de panxa prominent, també era amant de menjar, alguns cops de forma pantagruèlica. "Li agradaven plats com el bull de tonyina, les salses picants com l'allioli i era capaç de menjar-se un cabrit en dos o tres dies", recorda el seu fill. A casa seva parlava en castellà a la seva dona i en català al seu fill.

Josep Ferrer, nebot d'en Serra, el recorda com "una persona molt afable, encara que una mica especial i intransigent". També recorda perfectament la seva faceta com a bromista.

Per la seva banda, Maria dels Àngels Ferrer, germana de Josep i, per tant, també neboda de Serra Alsina, el recorda com "un home amb molt de caràcter i amb molta empena organitzativa. Quan tenia una idea la tirava endavant amb molta decisió". Afegeix que "era un home emprenedor amb cops de geni que la meva mare em deia que eren com els meus". També el recorda com una persona capaç de ser, a la vegada, "carinyosa i distant" però que "va destacar per voler ajudar els més desvalguts i arreglar els problemes a la gent, era un home que es donava molt a la gent". A casa s'adreçaven a ell com a Josep Anton.

D'altra banda, Maria dels Àngels destaca el paper que va tenir la seva mare, Maria Àngela Serra Alsina, en la vida del seu germà: "Hi sentia devoció pel seu germà, fins al punt de deixar els estudis per ocupar-se'n d'ell arran la mort del seu pare". Afegeix que "la meva mare ho va

passar molt malament, però es va desviure per ell, perquè no li faltés de res. Fins i tot es va jugar el tipus per ell". Especialment destacada va ser l'ajuda que Maria Àngela va prestar a Serra Alsina durant els anys de persecució i durant la Guerra.

També un gran record guarda de Serra Alsina un altre dels seus nebots, un dels fills de la germana de la seva esposa, Teresa Peñaranda Gómez. Es tracta de l'actual conserge major de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, José Canovas Peñaranda, nascut el 1942 a Múrcia. Va ser el mateix Serra Alsina qui va entrar Cánovas a treballar a l'Ajuntament vilanoví com a uixer. Va entrar a treballar-hi el 8 de febrer de 1966 amb el número d'ordre 23, sent alcalde Antoni Ferrer Pi. Posteriorment, després de superar unes oposicions, va ascendir a conserge major. Cánovas recorda el seu oncle com una "molt bona persona" i afegeix que era "molt humà i afectuós". L'actual conserge major de l'Ajuntament creu fermament que "si l'Hospital es va mantenir i continua és gràcies, en molt bona part, a l'oncle, que va ser l'ànima de la institució".

▼ Un "organitzador per excel·lència" w

na de les persones que més recorda Serra Alsina és un dels qui fou un dels seus col·laboradors, el vilanoví d'adopció Lluís Solanell Albacar. Arran la mort de Serra Alsina, Solanell va escriure en un article d'opinió publicat en l'edició del 2 de febrer de 1990 al *Diari de Vilanova* que "era un home cordial, sensible, treballador, organitzador per excel·lència i el que se'n diu un lluitador nat que amb energia i un tarannà característic es lliurà al servei de Vilanova, de l'Hospital de Sant Antoni Abat i dels vilanovins. Des de l'Ajuntament d'on era funcionari va fer palesa la seva capacitat de relació pública tant amb les persones com amb les entitats". Solanell continuava el seu perfil afirmant que "fou un dels primers locutors de l'antiga EAJ-35 Ràdio Vilanova, portant a terme una tasca meritoria que li valgué un simbòlic micròfon d'or. Va ser un propulsor de totes les festes locals i un eficient organitzador de tot tipus d'actes, tant oficials com populars. Però la veritable identitat de Josep Anton Serra Alsina la trobem en la seva amabilitat de cara als problemes humans, que podem dir que van ser el nord de la seva vida". En el mateix article publicat al *Diari*, Solanell afegia que "Homes com Josep Anton Serra Alsina, constants, lliurats a una obra, amb una extraordinària humanitat, són els que fan créixer les ciutats".

En termes similars Solanell va fer un nou perfil de Serra Alsina, aprofitant l'encàrrec que li va fer el Foment per a ser publicat en el número del mes de desembre de 1990 de la revista d'aquesta centenària entitat de la plaça de les Cols: "Era un home entranyable, amic de tots, amb un tarannà que el portà a ésser el capdavanter allà on es va posar. Així es va donar a conèixer i començà a fer-se popular en les actuacions com un dels primers locutors de l'emissora local EAJ-35 Ràdio Vilanova, i a destacar en la seva dedicació laboral dins el consistori d'aquesta localitat. Va ésser un dels més entusiastes propulsors de la recuperació d'activitats festives, tradicionals i populars de la vila, i en va ésser un dels principals organitzadors, com també dels actes oficials, del protocol, dels quals tenia un total coneixement. Finalment, va ésser l'home a qui tothom pogué dirigir-se cercant un consell, una resposta... una ajuda".

Lluís Solanell va conèixer Serra Alsina a la Ràdio, l'any 1955. Solanell explica que havia corregut el rumor no confirmat que Serra Alsina hauria acceptat encarnar la veu d'en Lalo després d'haver estat intervingut quirúrgicament de l'apèndix a l'Hospital de Sant Antoni Abat. En veure la precarietat de l'Hospital arran la intervenció a la qual va ser sotmès, Serra Alsina s'hauria decidit a acceptar amb celeritat l'encàrrec. En aquella època Solanell era l'ordenança de la Ràdio i, de tant en tant, escrivia les dedicatòries radiofòniques del programa "Discos solicitados".

▼ Problemes pels estirabots d'en Lalo w

Lluís Solanell recorda que el programa dominical de Serra Alsina i Lalo era l'únic que no passava per la censura franquista. Com que no hi havia guió previ, es

van estalviar el fet d'haver d'enviar un dia abans de l'emissió el contingut del programa als censors. No obstant això, les entremaliadures radiofòniques d'en Lalo van portar més d'un mal de cap amb les autoritats franquistes locals. No cal dir que el programa s'emetia íntegrament en castellà, com no podia ser d'altra manera, tot i que en Lalo, de tant en tant, anava deixant anar alguna parauleta en català. Solanell reconeix que "en Lalo havia pogut arribar a ser irrespectuós, però mai irreverent".

Sigui com sigui, el cert és que, com va explicar Xavier Garcia l'any de la mort de Serra a la revista de la Gran Penya, les emissions del Lalo van passar les seves ventrallades: "Ara ningú no se'n recorda. Van haver de ser interrompudes algunes vegades, per diversos motius que ara ens produïrien una úlcera d'estómac, de tant de riure. Lalo era molt entremaliat i les etzivava ben calentes així que se li presentava l'ocasió.

I d'ocasions en trobava a cada cantonada. Cada petit defecte, els clots que trobava als carrers, els municipals que no complien el deure, els botiguers que no donaven el pes, un regidor massa cregut, eren motiu de la seva sorna. Quan ho reciminaven a en Serra ell es defensava dient que el vailet era ingenu i que les clavava tal com rajava. Del contrari ja no hauria estat un infant". En aquest sentit l'historiador Francesc Xavier Puig Rovira recorda que "a segons quin funcionari municipal el portava pel camí de l'amargura". Així en Serra havia arribat a ventilar per antena, per exemple, que un funcionari aficionat a anar a les nits pels cafès tenia per costum arribar tard a treballar a l'Ajuntament.

Xavier Garcia va afegir, recordant els problemes ocasionats pels comentaris d'en Lalo, que "de tant en tant feia una frase en català. I cantava cançons que havia sentit o que s'inventava. Un dia, amb tota ironia, es posà a cantar:

*Escarabajo, bun, bun,
Ponle aceite, ponle aceite,
Escarabajo, bun, bun,
Ponle aceite en una luz.*

Perquè entonar allò de "Escarabat, posa-hi oli en un llum" era escabrós i provocatiu. Però es veia prou que la traducció tenia mala intenció i que podia ésser fruit d'una confabulació. Resultat: quatre mesos d'interrupció de l'emissió. I així, per l'estil".

▼ El més agradable i el més desagradable w

En una entrevista feta per Eugeni Molero que es va publicar el 4 de novembre de 1967 al *Diari de Vilanova*, Serra confesava que el més agradable de la seva tasca va ser un cas que el va emocionar molt: "Va passar fa uns 22 anys. A Vilafranca del Penedès es va produir un cas de meningitis tuberculosa en un nen de curta edat. El nen necessitava estreptomycina -una cosa poc més que desconeguda aleshores i que s'obtenia en petites dosis i a preus prohibitius-.

En tres dies d'emissió es van recaptar 40.000 pessetes. La reacció de la mare va ser una cosa que no puc esborrar del meu record". Acabat de dir això, segons el periodista que el va entrevistar, a Serra se li van humitejar els ulls, va fer una pausa i va respirar cansat. En aquesta mateixa entrevista, quan va ser preguntat pel més desagradable de la seva tasca, Serra i Alsina va ser lacònic: "Procuo oblidar-ho tot".

Sovint Serra Alsina es va referir a l'ajut que va rebre de la seva família per tirar endavant la seva tasca benèfica. En la mateixa entrevista del novembre de 1967 confessava que "quan la meva esposa estava invident al llit -recent operada- i en recordar-se que era diumenge em va indicar que la deixés perquè pogués fer la seva emissió per la ràdio. Són coses aquestes que mai s'obliden. Imagini's en quin estat d'ànim havia de fer el meu programa destinat a alegrar els nens, a arrancar-los un somriure...". En una altra entrevista concedida al *Diari de Vilanova*, aquesta publicada el novembre de 1975, Serra responia a la pregunta de quants anys va dedicar a fer d'"arquitecte" de l'Hospital que "han estat 34 anys d'actuacions contínues, en les quals cap festiu vaig poder estar a la taula amb la meva família".

▼ **Campanya per una passa de tifus w**

Serra Alsina també s'havia sumat a campanyes organitzades per donar resposta a problemàtiques locals greus. De fet, segons l'historiador Xavier Garcia, "tor el que dirigí i promogué Serra Alsina és un capítol primordial de la Vilanova d'aquell bon feix d'anys".

El mateix Xavier Garcia va recollir en un dels seus articles una d'aquelles campanyes benèfiques realitzada a banda de les que s'anaven fent per a l'Hospital de Sant Antoni Abat, una campanya arran d'una passa de tifus: "A primers de 1950, el doctor Manuel Echevarria donava el crit d'alerta al setmanari local sobre aquesta epidèmia. Un dels afectats era una filla seva. Quan se sofreix en la pròpia carn és quan se'ns desperta l'afany de la solidaritat. El problema era que els antibiòtics, llavors acabats de sortir, no entraven en la Seguretat Social, pel seu cost elevat, abusiu. Ell proposava posar un impost d'una pesseta mensual a cada cartilla de racionament familiar. Amb l'import general que se'n trauria es podria adquirir la cloromicentina necessària, la qual podria ésser facilitada gratuïtament a les famílies. Demanava que en Serra i el Lalo i els delegats sindicals s'ho prenguessin seriosament". De fet, els medicaments per combatre malalties com el tifus només es podien aconseguir a través del contraban, com recorda Puig Rovira.

Garcia continuava el seu article afirmant que "al cap de pocs mesos, una vegada aprovats els estatuts, naixia l'entitat que havia de tenir cura de tot, *Ayuda Mútua*, els càrrecs principals de la qual eren Joan Guivernau, Antoni Anguera i Carmelo Garcia. El gran nombre de famílies s'hi va adherir. Al final d'any ja eren un centenar les persones que se n'havien beneficiat. Després s'amplià els beneficis als qui tenien problemes de tuberculosi, per als quals es

recaptava estreptomycina. Al cap d'un parell d'anys aquesta acció cessava perquè tots els productes esmentats ja entraven en la Seguretat Social". En el mateix article, publicat a la revista de La Gran Penya l'any 1990, Garcia es lamentava, un cop desaparegut Serra Alsina, del fet que "ara, a Vilanova, fora de l'acció intensa de Càrites, de l'Església, a la callada, talment com ho fa arreu de les terres peninsulars, única organització en gran favor dels més necessitats, no hi ha gairebé res".

▼ Dos homenatges w

Josep Antoni Serra Alsina va ser objecte de dos homenatges. El primer es va fer el 31 de març de 1966, organitzat per Radio Penedès amb motiu de les noces d'argent de l'emissió benèfica. Gràcies a Xavier Garcia ha quedat escrit que els dies anteriors a l'homenatge hi hagué diverses intervencions davant els micròfons de l'emissora. Parlaren mossèn Manuel Roig, el capellà de l'Hospital, i fins i tot Josep M. Tarrassa, el creador d'en Maginet i director de Ràdio Tarragona. El vespre hi hagué un sopar al desaparegut restaurant Lys i l'homenatjat va ser obsequiat amb el primer micròfon d'or de la ràdio de la capital de la comarca del Garraf.

L'altre gran homenatge, al qual ja ens hem referit anteriorment, va ser el del 21 de desembre de 1975, quan se li va imposar la Cruz de Beneficencia atorgada pel ministre de la Governación, a petició popular, al saló d'actes de la Biblioteca Víctor Balaguer, avui Joan Oliva. Feia molts anys que es parlava de la possibilitat que li fos concedida aquesta medalla, més d'una dècada. De fet, va

creure que mai li donarien i va arribar a dir vuit anys abans que li concedissin que "m'han dit, per boca d'una persona responsable, alguna cosa referent amb el tràmit de l'expedient relatiu a no sé quina medalla. Però - honradament- crec que el cas dorm ja a l'arxiu dels casos oblidats".

En una entrevista concedida al *Diari de Vilanova* el novembre de 1967, Serra Alsina ja afirmava que "jo no tiro endavant les meves campanyes amb la intenció d'aconseguir una medalla. Em considero satisfet en comprovar la realitat que s'ha pogut aconseguir, que és tot el que s'ha realitzat fins avui".

Abans de la imposició de la creu per part de l'alcalde Miquel Benavent, Joan Rius Vila va disertar entorn la figura de Serra Alsina. Els actes van continuar a

les dotze del migdia a l'església dels Josepets amb una missa oficiada per mossèn Joan Escala, el vicari episcopal del Garraf. En acabar l'eucaristia van actuar les colles castelleres Nens del Vendrell, Bordegassos de Vilanova i Castellans de Vilanova-Colla de Mar; així com els Dansaires Vilanovins, que van ballar una sardana, i el cor de la Sociedad Coral La Unión Vilanovesa, que va interpretar una cançó. Posteriorment es va inaugurar als jardins de l'Hospital el conjunt escultòric amb la figura del Lalo i el baix relleu de Serra Alsina, obra de l'escultor Fidel Claramunt. També es va obsequiar Serra Alsina amb un retrat seu fet pel pintor Francésart (Francesc César Pérez Álvarez) i amb quaderns que contenien milers de signatures i notes pictòriques d'artistes vilanovins. Aquest gran acte d'homenatge va acabar amb la imposició a Serra Alsina de la insígnia de Casteller d'Honor dels Nens del Vendrell, que també li van fer entrega d'una placa commemorativa, i amb un dinar de germanor.

Xavier Garcia va escriure un bell comentari d'aquest últim homenatge: "El dia 21, el dia que comença l'hivern, Vilanova homenatjava en Serra Alsina i el petit Lalo. El qui ha treballat en l'hort de la bondat i de la saviesa ja en té prou d'haver fet bons solcs i d'haver aconduït l'aigua per a la germinació, que és un premi més alt el que hom busca, inimaginable per a tot el que pot abastar la vida terrenal, quan hom surt de la cabana amb el càvec a l'espatlla. Són els altres els qui hi tenen el deure, si es reconeixen en deute. Molt sovint no es dona això".

El mateix Serra Alsina declarava al *Diari de Vilanova* tot just abans de rebre aquest últim guardó, en una entrevista publicada el 22 de novembre de 1975, que considerava que aquesta distinció "s'hauria de repartir entre tots els meus conciutadans, ja que sense ells no hauria pogut obtindre-la". Afegia també que "quan vaig començar la meva actuació no pensava en cap recompensa" i que el que més l'afalagava era "la satisfacció de l'obra aconseguida".

En aquella mateixa entrevista de Miquel Altadill, explicava com esperava que fos l'homenatge: "M'agradaria veure a tots els nens i nenes que venien a portar-me un donatiu convertits avui en persones grans, pares i mares la majoria d'ells, i que inculquin als seus fills aquestes mateixes tasques o aportacions benèfiques que ells van realitzar, i que algun dia algun d'aquests joves formi part d'alguna junta benéfico-social".

▼ La penya Lalo w

Tot i mostrar-s'hi en desacord per entendre que hi podia haver problemes de duplicitats, diversos col·laboradors de Serra Alsina van impulsar la creació de la Penya Lalo, una entitat de caire benèfic que actuava paral·lelament a les campanyes i tómbols de Serra Alsina. Entre els seus principals promotors s'hi trobaven Lluís Solanell i Domingo Font Alern. La joventut de Solanell, 27 anys més jove que Serra Alsina, el portava a impulsar noves iniciatives. No obstant això, els membres de la Penya Lalo col·laboraven molt activament en les tómbols benèfiques organitzades per Serra a la Rambla.

Les activitats anuals més destacades consistien a aconseguir recursos per portar els Reis i les mones de Pasqua als malalts, als avis i a la resta de residents de l'Hospital de Sant Antoni Abat. Hi van col·laborar estretament diversos vilanovins, entre els quals va destacar Josep Maria Porta.

Solanell recorda com la mare superiora Carmen els feia una llista amb el que els malalts demanaven als Reis. Solanell explica que "per als malalts terminals acostumàvem a portar-los colònia". També havien arribat a portar als malalts gabardines i fins i tot pantalons a mida. Els membres de la Penya recorrien les botigues de la ciutat per comprar els regals, que embolicaven el matí del primer dia de l'any. "Alguns ens regalaven els obsequis per col·laborar amb les campanyes, d'altres ens cobraven la meitat o ens feien un 10% de descompte i alguns ens cobraven íntegrament el preu", explica Solanell. Recorda especialment el cas de l'antiga Sastreria Gonell de la rambla Principal. El propietari d'aquest establiment era qui feia a mida gratuïtament els pantalons amb què s'obsequiava els malalts. Aquestes campanyes les van començar a fer l'any 1958 i es van allargar fins ara fa uns 15 anys. Actualment, però, Solanell continua coordinant l'arribada dels Reis Mags d'Orient a l'Hospital i a la Casa d'Empara. Lluís Solanell es considera "enamorat de la dedicació i la capacitat d'avançar-se a les coses de Serra Alsina".

v 40 anys lliurat al proïsme w

Serra Alsina va dedicar bona part de la seva vida a la caritat, de la qual va dir en una entrevista concedida al *Diari de Vilanova*, que "no es redueix a lliurar un òbol, un donatiu, per quantiós que aquest sigui. La veritable caritat consisteix a identificar-se amb el problema, amb els dolors dels altres. La caritat està basada en l'amor, és amor. Pot practicar-se la caritat no criticant el treball dels altres, ni buscant els tres peus al gat, com vulgarment es diu".

L'any 1972 va ser el de l'última campanya benèfica realitzada per la Fira. De fet, el discurs de la liquidació de la campanya de la Fira de 1972 ja el va fer Lluís Solanell, tot i que l'acció d'entregar la recaptació la va fer el mateix Serra Alsina. En el seu discurs, Solanell va afirmar, referint-se a qui va encarnar en Lalo, que "han concorregut en ell les qualitats precises i necessàries per desenvolupar aquesta tasca, consciència de la tasca empresa, responsabilitat de la seva transcendència, intel·ligència per encarrilar-la, i gallardia per sortir amb el cap ben alt de totes aquelles situacions desagradables que se li han presentat, no mancant-li mai la dosi de paciència, voluntat i tenacitat necessaris per poder arribar com ha arribat al final de la missió que s'havia imposat (...). El nostre entranyable Serra i el seu simpàtic i inseparable Lalo són pràcticament insubstituïbles, ja que, a més de les seves condicions i qualitats personals exposades, i malgrat que reconeixem que la seva tasca ha estat àrdua i difícil. També considerem que s'ha vist ajudat per circumstàncies especials que el van fer aconseguir, el seu dia, la necessària popularitat que merescudament ha obtingut". O sigui, que Serra va ser el que va ser i les seves

circumstàncies. En definitiva, Serra Alsina va ser, clarament, un producte del seu temps.

El record de Josep Antoni Serra Alsina perdurarà en el temps. No obstant això, quan en una ocasió el Diari de Vilanova li va preguntar qui passaria a la posteritat, si ell o en Lalo, va contestar de forma lacònica que "mai he pensat en la posteritat".

Durant quatre dècades va treballar per aconseguir recursos per l'Hospital. De fet, en el programa d'actes de l'homenatge que se li va retre el desembre de 1975 s'afirmava que Serra Alsina "s'ha passat més de mitja vida eixugant llàgrimes i salvant problemes humans de tota mena (...). Tot cor, tota finíssima sensibilitat vers els qui pateixen".

La delicada salut de Serra Alsina, amb alguns símptomes d'infarts, van fer apartar Serra Alsina dels micròfons. El 1974 s'acabava l'emissió benèfica i Serra Alsina s'acomiada emocionat dels radiooients el desembre de 1975. No obstant això, ja feia anys que Serra Alsina sentia cansament i considerava la seva tasca carregosa. El novembre de 1967 declarava en una entrevista publicada pel *Diari de Vilanova* que "em sento una mica cansat pel pes de l'esforç. Cregui'm, l'esperit està prop de la lluita però el cos es resisteix, sembla cansat". Finalment patiria un atac de feridura i, com recorda el seu nebot, Josep Ferrer Serra, "durant els últims anys de la seva vida va deixar de ser ell".

El seu treball a la ràdio i les seves campanyes benèfiques, amb tómboles que es feien coincidint amb la Fira a la Rambla (ho va intentar per Carnaval però no va tenir prou èxit), van permetre adquirir un aparell de rajos x i crear les sales infantils, així com millorar l'Hospital en general. Tot plegat, com diria Xavier Garcia, "fruit d'una llarga llaurada". Per aquest motiu va arribar a ser secretari vitalici i honorari del Patronat de l'Hospital de Sant Antoni Abat. Fins i tot la seva intervenció va ser clau per aconseguir que l'Escola d'Infermeres es posés en marxa l'any 1976. Puig Rovira recorda que Serra Alsina, aprofitant les seves vacances d'agost, es va desplaçar fins a Madrid. Un cop a la capital de l'Estat va anar fins al Ministerio de Educación, on no hi havia pràcticament ningú, Serra va caure en gràcia al funcionari que el va atendre, Gerardo Pedreira, que acabaria explicant la conversa que va mantenir amb el "pare" d'en Lalo a Puig Rovira. Serra es va interessar pels tràmits de l'Escola i aquell funcionari va fer els passos necessaris per evitar que la tramitació s'entretingués.

En l'esmentada recordança publicada a la revista *Gran Peña*, Xavier Garcia feia un retrat molt elogiós d'aquest singular personatge fruit del seu temps: "El passat gener, el dia 30, enterràvem un home, Josep Antoni Serra Alsina, que no dubto de qualificar com una persona preferent en la història moderna de la nostra vila. Si em presentessin un test per decidir el nom de la persona que al llarg d'aquest segle més s'ha distingit en l'amor concret, palpable, a la gent del nostre recinte, no m'hi pensaria gens a posar el seu en primer lloc. No ocupava cap lloc en el llenguatge polític, cultural, industrial o financer. Va ser,

simplement, un militant, el capdebrot d'una llarga tasca a favor del poble. La seva fou una acció benefactora que la gent entenia a la perfecció".

Bonaventura Orriols acabava l'article publicat a la revista del Foment Vilanoví l'any del traspàs de Serra Alsina esperant "que el Senyor li hagi donat el premi merescut, perquè tant en el camp prometedor de la joventut com en el dels pobres i marginats va saber lluitar com l'atleta, "no per una victòria caduca, sinó perdurable".

Abril de 2002